

MEDIÁLNA POLITIKA EURÓPSKEJ ÚNIE – III

SAMUEL BREČKA

Kľúčové slová: nové informačné a komunikačné technológie – informačná spoločnosť – Bangemannova správa – akčný plán – G 7 o informačnej spoločnosti – fórum informačnej spoločnosti – život a práca v informačnej spoločnosti – priority – propagácia informačnej spoločnosti

Európa na ceste do informačnej spoločnosti

Príslušné dokumenty:

- Biela kniha Komisie Rast, konkurencieschopnosť a zamestnanosť – Výzvy a smeru vstupu do 21. storočia.¹
- Európa a globálna informačná spoločnosť – Odporúčania pre Európsku radu.²
- Európska cesta do informačnej spoločnosti – Akčný plán.³
- Konferencia G 7 o informačnej spoločnosti, Brusel 25.–26. februára 1995. Záverečná správa.⁴
- Zelená kniha Život a práca v informačnej spoločnosti – Ľudia na prvom mieste.⁵
- Zelená kniha Informácie verejného sektora – Kľúčový informačný zdroj pre Európu.⁶

Informačné technológie a komunikácia prinášajú priemyselnú revolúciu založenú na informáciách, porovnateľnú s revolúciou 19. storočia. Tieto technológie spolu s rozvinutou digitálnou elektronikou umožňujú vytváranie nových multimediálnych telematických služieb a aplikácií, ktoré kombinujú zvuk, obraz a text a v ktorých sa komplementárnym spôsobom využívajú všetky komunikačné prostriedky – telefón, telefax, televízia a počítače. Ich rozvoj je dôležitým faktorom konkurencieschopnosti podnikov a otvára nové perspektívy pre organizáciu práce i zamestnanosť. Šírenie týchto nových technológií na všetkých úrovniach ekonomického a spoločenského života postupne mení našu spoločnosť na „informačnú“.

Európske spoločenstvo sa dalo na túto cestu už od začiatku osemdesiatych rokov. Prípravu na príchod informačnej spoločnosti možno datovať do obdobia uvedenia veľkých výskumných a rozvojových programov v informačných technológiách, ako boli ESPRIT (1984), RACE (1985), a prvých troch programov v oblasti telematických aplikácií v roku 1986: AIM (zdravotníctvo), DRIVE (cestná doprava) a DELTA

¹ White Paper on growth, competitiveness, and employment: Part A – The challenges and ways forward into the 21st century.

In: [http://www.ispo.cec.be/docs/policy/docs/i_COM\(93\)700_final_partA.html](http://www.ispo.cec.be/docs/policy/docs/i_COM(93)700_final_partA.html)

² Europe and the global information society – Recommendations to the European Council.

In: <http://www.ispo.cec.be/docs/basics/docs/bangemann.pdf>

³ Europe's way to the information society: An Action Plan.

In: <http://www.ispo.cec.be/infosoc/backg/action.html>

⁴ G-7 Information Society Conference, Brussels, 25–26 February 1995. Final report.

In: http://bscw2.ispo.cec.be/intcoop/docs/g8/is_pp_compl_report.pdf

⁵ Green Paper “Living and Working in the Information Society: People First”. (COM(96)389 final).

In: http://europa.eu.int/comm/dg05/info_soc/docs/is_gr_bk/cover.htm

⁶ Green Paper on “Public sector information: a key resource for Europe” (COM/98/0585 final).

In: <http://www.echo.lu/info2000/en/publicsector/greenpaper.html>

(diaľkové vzdelávanie). Uvedené programy boli rozšírené vo 4. rámcovom programe. Do tohto dynamického procesu možno zahrnúť aj po roku 1987 prijaté opatrenia v oblasti telekomunikácií a neskôr aj v audiovizuálnom sektore.

V roku 1993 Biela kniha Komisie Rast, konkurencieschopnosť a zamestnanosť – Výzvy a smery vstupu do 21. storočia zdôraznila význam vývoja smerom k informačnej spoločnosti pre budúcnosť Európy. Podčiarkla dôležitosť a naliehavosť celoeurópskej informačnej infraštruktúry pre ekonomický rast a konkurencieschopnosť Európy, ako aj pre vytvorenie nových trhov a pracovných príležitostí.

Do výrobných procesov, organizácie práce i do modelov konzumu zasahujú zmeny vyvolané rozvojom nových informačných a komunikačných technológií. Digitálne technológie umožňujú kombinovať prenos informácií, zvuku, textu a obrazov pomocou jediného vysoko výkonného systému.

Na návrh Bielej knihy Európska rada v decembri 1993 požiadala skupinu expertov na vysokej úrovni, aby predložila správu o informačnej spoločnosti spolu s návrhom konkrétnych opatrení.

Bangemannova správa – Európska rada v Korfu

Správa s názvom Európa a globálna informačná spoločnosť – Odporúčania pre Európsku radu bola výsledkom práce skupiny na vysokej úrovni, v ktorej boli zastúpení predstavitelia mediálneho priemyslu, ale aj užívateľov pod vedením bývalého podpredsedu Komisie Martina Bangemanna. Správa sa dostala na program rokovania Rady v Korfu v júni 1994.

Zdôraznila naliehavú potrebu opatrení, ktoré by zabezpečili európskym podnikom konkurencieschopnosť na medzinárodnej úrovni. Správa ďalej objasňuje potrebu urýchliť proces liberalizácie a zároveň konsolidovať univerzálne služby. Súkromný sektor označuje za hlavného investora do informačnej infraštruktúry. Úlohou Európskej únie a jej členských štátov je vytvoriť koherentný legislatívny rámec a vyhnúť sa tak tomu, aby cirkulujúce informácie podliehali v jednotlivých krajinách rôznym regulačným pravidlám. Správa predkladá aj zoznam desiatich iniciatív, zameraných na demonštráciu použiteľnosti a užitočnosti nových telematických aplikácií.

Akčný plán: Európska cesta do informačnej spoločnosti

Dňa 19. júla 1994 Komisia na výzvu Európskej rady predložila správu Európska cesta do informačnej spoločnosti – Akčný plán. (COM(94)347 final.) Správa formuluje základný rámec pre činnosť v rôznych oblastiach súvisiacich s informačnou spoločnosťou, ich štruktúru a vzájomné prepojenie. Plán činnosti dopĺňa časový harmonogram na roky 1994–1995.

Plán bol založený na štyroch hlavných smeroch činnosti:

– Prijatie zákonného a právneho rámca, ktorého ústredným prvkom je liberalizácia infraštruktúry. Dôležité opatrenia sa predpokladali aj vo vzťahu k definovaniu univerzálnych služieb a ich financovania, vzájomnej prepojenosti (interconnection and interoperability), práv duševného vlastníctva, elektronickej a právnej ochrany, kontroly médií a medzinárodných aspektov.

– Podpora iniciatív v oblasti celoeurópskych sietí, služieb, aplikácií a obsahov. Okrem optimálneho využívania tradičných nástrojov Komisia deklarovala zámer pôsobiť ako katalyzátor iniciatív súkromného sektora, členských štátov, regiónov a miest najmä prostredníctvom ISPO, ktorého cieľom je podnecovať a podporovať zriaďovanie partnerstiev na uvádzanie nových aplikácií.

– Spoločenské a kultúrne aspekty: Skupina expertov bude poverená hodnotiť vplyv informačnej spoločnosti na súkromný, profesionálny a verejný život a pôsobiť ako poradný orgán Komisie v tejto oblasti. Dôraz je na maximálnom využití potenciálu informačnej spoločnosti pre rozvoj európskej kultúrnej a jazykovej rozmanitosti.

– Propagácia informačnej spoločnosti: Plán obsahuje návrh propagačných akcií pre širokú verejnosť i cieľové skupiny so zámerom vysvetľovať podstatu informačnej spoločnosti, jej možnosti i riziká.

Zasadnutie Európskej rady v Essene zdôraznilo, že Akčný plán Európska cesta do informačnej spoločnosti a závery ministrov priemyslu a telekomunikácií tvoria agendu rozvoja informačnej spoločnosti.

V decembri 1994 bol zriadený Úrad na riadenie projektu informačnej spoločnosti (Information Society Project Office – ISPO) ako súčasť Akčného plánu. ISPO bol konkrétnym naplnením opatrení na podporu a orientáciu súkromných a verejných iniciatív v informačnej spoločnosti.

Konferencia G 7 o informačnej spoločnosti

Ministri krajín G 7 a členovia Európskej komisie sa stretli 25. a 26. februára 1995 na ministerskej konferencii G 7 o informačnej spoločnosti v Bruseli. Závery tejto konferencie obsahujú osem základných princípov podpory rozvoja počítačových, telekomunikačných a mediálnych sietí:

1. Rozhodujúcu úlohu v rozvoji informačnej spoločnosti musia zohrať trhové sily (súkromný sektor). Z toho vyplýva, že informačná infraštruktúra a informačné služby musia byť predmetom hospodárskej súťaže.

2. V celej EÚ musia byť zabezpečené univerzálne služby a sieťové prepojenia, ako aj koordinácia služieb a aplikácií. Podobné opatrenia majú byť prijaté aj v iných častiach sveta, aby aj tam existovali rovnaké možnosti prístupu.

3. Financovanie informačnej spoločnosti je podstatnou úlohou súkromného hospodárstva (sektora).

4. Je nevyhnutné podporovať kultúrnu a jazykovú rozmanitosť.

5. Je nevyhnutné ochraňovať súkromnú sféru, informácie musia byť bezpečné, šírené a spracúvané tak, aby sa zachovala ich dôvernoscť.

6. Treba rozvíjať spoluprácu s hospodársky menej rozvinutými krajinami, najmä susednými krajinami strednej a východnej Európy.

7. Priemyselný sektor si musí byť vedomý možností, ktoré mu poskytuje informačná spoločnosť.

8. Je nevyhnutné, aby si tieto možnosti uvedomila aj verejnosť. Ľudia musia mať prístup ku školeniu na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému.⁷

⁷ G-7 Information Society Conference. Brussels, 25–26 February 1995. Final report.

In: http://bscw2.ispo.cec.be/intcoop/docs/g8/is_pp_compl_report.pdf

Fórum informačnej spoločnosti

Vo februári 1995 sa Európska komisia rozhodla zriadiť Fórum informačnej spoločnosti ako novú autoritatívnu platformu na reflexiu, diskusiu a poradenstvo vo vzťahu k informačnej spoločnosti. V pevnom presvedčení, že informačné a komunikačné technológie musia uspokojovať potreby všetkých občanov i priemyslu, Komisia zriadením fóra vyjadrila snahu poznať názory na svoju politiku a priority od širokej základne zainteresovaných.⁸

Život a práca v informačnej spoločnosti

V júli 1996 Komisia prijala Zelenú knihu Život a práca v informačnej spoločnosti – Ľudia na prvom mieste.⁹ Hovorí o kľúčových sociálnych aspektoch prechodu z informačnej spoločnosti. Zelená kniha zdôraznila, že aj keď široké uplatnenie informačných a komunikačných technológií môže priniesť obrovský potenciál hospodárskeho rastu a vyššiu životnú úroveň, mnohí ľudia vyjadrujú obavy z možných negatívnych dôsledkov informačnej spoločnosti na ich život. Kniha analyzuje, akým spôsobom tieto technológie ovplyvňujú produkciu a organizáciu práce a ako menia život ľudí.

Na problematiku života a práce v informačnej spoločnosti nadväzuje správa, ktorú v roku 1997 predložil komisár pre zamestnanosť a sociálne otázky Pdraig Flynn. Správa komisie expertov na vysokej úrovni bola zriadená v máji 1995, aby skúmala sociálne zmeny, ktoré prinesie informačná spoločnosť. Správa s názvom Budovanie európskej informačnej spoločnosti pre nás všetkých¹⁰ obhajuje potrebu prihliadať na sociálne aspekty a navrhuje širší politický rámec budovania spoločnosti zameranej na zlepšenie kvality života všetkých Európanov. Obsahuje vyše tridsať kľúčových návrhov pre oblasť ekonomiky, zamestnanosti, regionálnej súdržnosti, ako aj sociálnych aspektov ako kvalita života, sociálna súdržnosť, zdravie a demokracia.

Nové priority

Oznámenie Informačná spoločnosť: Od Korfu po Dublin – Nové priority z 24. júla 1996 prináša aktualizovaný a revidovaný Akčný plán s cieľom odštartovať druhú fázu stratégie EÚ vo vzťahu k informačnej spoločnosti. Akčný plán sa týka aktivít Spoločenstva, komplementárnych k aktivitám jednotlivých členských štátov.¹¹

Oznámenie uvádza štyri nové priority:

⁸ Information Society Forum.

In: http://bscw2.ispo.cec.be/policy/i_isforum.html

⁹ Green Paper "Living and Working in the Information Society: People First" (COM(96)389 final).

In: http://europa.eu.int/comm/dg05/info_soc/docs/is_gr_bk/cover.htm

¹⁰ Towards the Information Society. History.

In: http://www.ispo.cec.be/basics/i_history.html

¹¹ Communication "Information Society: From Corfu to Dublin – The new emerging priorities" (COM(96)395 final of 24 July 1996).

In: http://www.ispo.cec.be/policy/i_rollingaction.html

1. Skvalitnenie podnikateľského prostredia

Európsky priemysel sa začal prispôsobovať rastúcim konkurenčným tlakom a využívať obrovské možnosti informačnej spoločnosti. Na zvládnutie týchto náročných úloh však potrebuje priaznivé podnikateľské prostredie. To predovšetkým znamená plnú liberalizáciu telekomunikácií v EÚ do 1. januára 1998. Okrem toho si to vyžaduje väčšiu transparentnosť a konzistentnosť národných regulačných opatrení vo vzťahu k informačným službám, ktoré by zabezpečili férovú súťaž (konkurenciu) a fungovanie vnútorného trhu. Napokon, väčšiu pozornosť treba venovať rýchlemu uplatňovaniu informačných a komunikačných technológií v rôznych sektoroch vrátane malých a stredných podnikov.

2. Investovanie do budúcnosti

Informačná spoločnosť znamená spoločnosť založenú na vedomostiach. V záujme obohatenia európskej poznatkovej základne musí výskum rôznych aspektov informačnej spoločnosti zohrávať kľúčovú rolu v piatom rámcovom programe, v súlade s odporúčaniami Komisie prijatými 10. júla 1996. Komisia pripraví náležité opatrenia v zhode s požiadavkou európskeho summitu vo Florencii „urýchlene vypracovať Akčný plán iniciatívy Učenie v informačnej spoločnosti“.

3. Ľudia v centre pozornosti

Prioritou politiky Komisie je dostať ľudí do centra problematiky informačnej spoločnosti, čiže viac prihliadať na ich očakávania a obavy v súvislosti s takými problémami, ako je prístup k širokej škále služieb a obsahov. V praxi Komisia zamýšľa uskutočniť užšiu integráciu štrukturálnych fondov a politiky informačnej spoločnosti v snahe zohľadniť sociálne otázky, chrániť záujmy konzumentov a skvalitniť služby verejného sektora.

4. Reagovať na globálne výzvy

Postupujúca globalizácia kladie väčší dôraz na definovanie globálnych pravidiel. Komisia preto považuje za veľmi dôležité ukončenie rokovaní World Trade Organization. Globálna informačná spoločnosť si vyžaduje užšiu spoluprácu aj s krajinami mimo EÚ a pomoc rozvojovému svetu pri jeho integrovaní do informačnej spoločnosti 21. storočia.

Propagácia informačnej spoločnosti

Dôležitou súčasťou prípravy občanov Európy na vstup do informačnej spoločnosti sú akcie na jej podporu a propagáciu. V rámci týchto aktivít Európska rada 30. marca 1998 prijala svojím rozhodnutím 98/253/EC¹² viacročný (1998–2002) program PROMISE – Promoting the Information Society in Europe¹³ (Propagácia informačnej spoločnosti v Európe), ktorého cieľom je:

- Oboznámiť verejnosť s potenciálnym vplyvom informačnej spoločnosti a jej nových aplikácií v Európe a stimulovať motiváciu ľudí a ich schopnosť participovať na zmenách vedúcich k informačnej spoločnosti.

- Optimalizovať sociálno-ekonomický prospech z informačnej spoločnosti v Európe analýzou technických, ekonomických, sociálnych a regulačných aspektov, vy-

¹² Official Journal L 107, 07/04/1998.

¹³ PROMISE – Promoting the Information Society in Europe.
In: http://www.ispo.cec.be/promotion/i_promise.html

hodnocovaním úloh, ktoré nastofujú prechod k informačnej spoločnosti, okrem iného vo vzťahu k zamestnanosti, ako aj propagovaním synergie a kooperácie medzi európskou a národnou úrovňou.

– Vyzdvihovať rolu a význam Európy v rámci globálnych dimenzií informačnej spoločnosti.

Aktivity v rámci tohto programu sa týkajú viacerých rezortov a dopĺňujú činnosť Spoločenstva v iných oblastiach. Okrem toho má program poskytovať spoločný rámec na komplementárnu a synergickú interakciu rôznych národných, regionálnych a lokálnych iniciatív smerujúcich k vytvoreniu informačnej spoločnosti na európskej úrovni.

Súčasťou propagácie a podpory informačnej spoločnosti je aj ISPO, v novembri 1998 zmenený na Information Society Promotion Office (Úrad na propagáciu informačnej spoločnosti). K jeho hlavným činnostiam patrí:

- Poskytovanie informačných služieb pomocou elektronických i klasických médií.
- Propagácia informačnej spoločnosti.
- Inventarizácia projektov a aktivít na rozvoj informačnej spoločnosti.
- Vyhľadávanie a sprostredkovanie najlepších praktických skúseností.
- Podpora sieťového spojenia medzi jednotlivými aktérmi európskej informačnej spoločnosti.
- Podpora vybraných projektov informačnej spoločnosti a propagačných akcií.

Informácie verejného sektora – Kľúčový informačný zdroj pre Európu

V januári 1999 Komisia zverejnila Zelenú knihu Informácie verejného sektora – Kľúčový informačný zdroj pre Európu. Kniha rieši problém, ako využívať informácie ministerstiev a iných verejných (štátnych) orgánov pre čo najväčší prospech občanov a hospodárstva v Európe. Multimediálny priemysel by pri príprave nových produktov a služieb mohol a mal využívať veľké množstvo informácií, ktoré pri plnení svojich povinností zhromažďujú verejné orgány. Občania by mohli vo väčšej miere uplatňovať svoje práva, ak by mali k dispozícii informácie o pracovných, študijných a životných podmienkach dôchodcov v členských štátoch. Mnohí ľudia by tiež privítali kompletné informácie o daňovej regulácii cezhraničného obchodu. Konkurencieschopnosť podnikov by sa zvýšila, ak by mali možnosť rýchle získať informácie o regulácii exportu do iných krajín. Všetky tieto informácie existujú, avšak technické a právne postupy, ako aj podmienky ich sprístupňovania v rámci členských štátov sú nekoordinované, a preto aj málo transparentné pre občanov i podniky.

Elektronická Európa

Európska komisia 8. decembra 1999 odštartovala iniciatívu s názvom eEurope – An Information Society for All (eEurópa – Informačná spoločnosť pre všetkých).¹⁴

Iniciatíva sa zameriava na desať prioritných oblastí:

¹⁴ eEurope – An Information Society for All.

In: http://www.ispo.cec.be/basics/i_europe.html

- Európska mládež do digitálnej éry: Zavádzanie internetu a multimediálnych prostriedkov do škôl a prispôsobovanie vzdelávania digitálnej ére.
- Lacnejší prístup na internet: Väčšou konkurenciou poskytovateľov internetových služieb redukovať ceny a rozšíriť možnosť výberu pre zákazníkov.
- Urýchliť rozvoj elektronického obchodovania: Zrýchliť prijímanie právneho rámca a rozšíriť používanie elektronického obstarávania tovarov a služieb.
- Výkonný internet pre výskumníkov a študentov: Zabezpečiť vysokovýkonný prístup na internet a tým podporiť kooperatívne učenie a bádanie.
- Elektronické karty pre elektronický prístup: Podporiť zriadenie celoeurópskej infraštruktúry v záujme maximálneho využitia.
- Rizikový kapitál pre malé a stredné podniky: Rozvíjať inovačné prístupy v úsilí o čo najväčšiu dostupnosť rizikového kapitálu pre malé a stredné podniky s vyspelou technológiou.
- „Elektronická participácia“ pre postihnutých: Zabezpečiť, aby rozvoj informačnej spoločnosti plne prihliadal na potreby postihnutých ľudí.
- Zdravotnícka starostlivosť online: Rozšíriť využívanie sietí a sofistikovaných technológií pri monitorovaní zdravia, poskytovaní zdravotníckych informácií a zdravotníckej starostlivosti.
- Inteligentná doprava: Zabezpečiť bezpečnejšiu a úspornejšiu dopravu použitím digitálnych technológií.
- Vláda online: Zaručiť občanom ľahší prístup k vládnym informáciám, službám a rozhodovacím postupom online.

Táto iniciatíva sa realizovala počas predsedníctva Portugalska spoluprácou Komisie s členskými štátmi. Podľa pôvodného plánu bola iniciatíva definitívne schválená počas mimoriadneho zasadania Európskej rady k otázkam zamestnanosti, ekonomickej reformy a sociálnej súdržnosti v Lisabone v marci 2000 a ďalej dopracovaná počas špeciálnej ministerskej konferencie o informačnej spoločnosti v Lisabone o mesiac neskôr.

Na záver

Otázkami informačnej spoločnosti sme nevyčerpali celú problematiku mediálnej politiky Európskej únie. Niektoré hľadiská, ako napríklad reguláciu koncentrácie médií sme už komentovali na inom mieste.¹⁵ Ďalšie veľmi dôležité a praktické aspekty (napr. problematika podporných programov), ktorými chce EÚ zvýšiť konkurenčnú schopnosť európskeho audiovizuálneho priemyslu, sme mohli spomenúť len okrajovo. Dúfame však, že sa nájdu možnosti, aby mohla byť štúdia publikovaná ako celok a poslúžila tak nielen osnove mediálnej politiky Slovenskej republiky, ale aj širšej odbornej verejnosti.

Adresa autora: PhDr. Samuel Brečka, Mediálne informačné centrum – Odbor mediálnych informácií, Pionierska 4, 812 46 Bratislava

¹⁵ BREČKA, S.: Koncentrácia médií a jej regulácia v Európe. *Otázky žurnalistiky*, 1999, č. 2, s. 102–112.

Media Policy of the European Union – III

Samuel Brečka

Keywords: new information and communication technologies – information society – Bangenmann's report – Action Plan – G7 Ministerial Conference on the global information society – Information Society Forum – Living and Working in the Information Society – PROMISE – Public sector information – eEurope

In the last part of his study, the author deals with new and topic issue of the European Union's media policy, which is placed on the interface between media, telecommunications and new information technologies. It is the policy aimed to prepare the Europe to enter the information society. Going out from respective documents, the author describes the basic stages of this process. He begins with so called Bangenmann's report "Europe and the global information society – Recommendations to the European Council" from 1994. The report highlighted the need to speed up the process of liberalisation while, at the same time, consolidating the universal service. The report also specifies that financing information infrastructure is mainly the responsibility of the private sector. The report also proposes a list of ten initiatives aimed at demonstrating the feasibility and usefulness of new telematic applications. Further the author introduces the European Commission's report "Europe's way to the information society: An Action Plan" that formulated a general framework within which actions in the different fields relating to the information society will be structured and mutually consolidated. In addition, the article briefly refers to the G7 Ministerial Conference on the global infor-

mation society from 1995. It mentions the decision of the Commission to set up the Information Society Forum in February 1995 in order to create a new and authoritative source of reflection, debate and advice on the challenges of the Information Society. The Green Paper "Living and Working in the Information Society: People First" examines how Information and Communication technologies are reshaping production and work organisation and are transforming people's lives. In the closing part of the study the author refers to another three activities of the European Union: 1. PROMISE program that aims at increasing public awareness and understanding of the potential impact of the Information Society and its new applications throughout Europe, stimulating people's motivation and ability to participate in the change to the Information Society; 2. Green Paper on "Public sector information: a key resource for Europe", a report on how the information gathered by government departments and other public bodies can be used to provide the greatest benefit to citizens and businesses in Europe; 3. Initiative entitled "eEurope – An Information society for All", which proposes ambitious targets to bring the benefits of the Information Society within reach of all Europeans.